Legalnie Młodzi
PRAWO DLA UCZNIÓW

SCENARIUSZ LEKCJI
Rzecznik Praw Dziecka - Mali Rzecznicy w Akcji

Czas trwania: ok. 45 minut
Grupa docelowa: klasy 1-4 szkoły podstawowej
Przedmiot: godzina wychowawcza

Ministerstwo Edukacji Narodowej
Minister Edukacji

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych w 2025 r. od Ministra Edukacji Narodowej w ramach konkursu "Młodzi obywatele".

Legalnie Młodzi
PRAWO DLA UCZNIÓW

Cele ogólne:

- Poznanie roli Rzecznika Praw Dziecka w Polsce.
- Rozwijanie umiejętności rozróżniania sytuacji poważnych od drobnych konfliktów.
- Kształtowanie świadomości, do kogo można zwrócić się po pomoc (rodzic, wychowawca, pedagog, dyrekcja, Rzecznik Praw Dziecka).
- Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa i asertywności.

Cele szczegółowe:
Uczeń:

- Rozumie, czym zajmuje się Rzecznik Praw Dziecka.
- Wie, kiedy warto zwrócić się do dorosłego w szkole lub w domu.
- Potrafi odróżnić drobne konflikty od poważnych sytuacji wymagających interwencji.
- Poznaje numer telefonu zaufania dla dzieci (800121212) i rozumie, że można tam zadzwonić w sytuacjach trudnych lub niebezpiecznych.
- Potrafi zaproponować, jak szukać pomocy i komu zaufać w różnych sytuacjach.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- Karty pracy.
- Tablica/flipchart.
- Kartki, mazaki, kolorowe długopisy.
- Karty ze scenariuszami sytuacji.

Ministerstwo Edukacji Narodowej
Minister Edukacji

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych w 2025 r. od Ministra Edukacji Narodowej w ramach konkursu "Młodzi obywatele".

Legalnie Młodzi
PRAWO DLA UCZNIÓW

PRZEBIEG LEKCJI

1. WPROWADZENIE - rozmowa wprowadzająca (10 min)

Nauczyciel rozpoczyna:
„Dzisiaj porozmawiamy o prawach dzieci i o tym, kto może nam w Polsce pomóc, gdy nasze prawa są łamane. Zanim przejdziemy dalej, wymieńmy sobie kilka przykładów praw, które mają dzieci:

- Prawo do bezpieczeństwa i ochrony przed przemocą.
- Prawo do edukacji i uczęszczania do szkoły.
- Prawo do wypoczynku i zabawy.
- Prawo do prywatności i poszanowania swoich rzeczy.
- Prawo do wyrażania własnego zdania.

Czy ktoś chciałby podać przykład jakiegoś innego prawa dziecka bądź sytuacji, w której jego prawo mogło być złamane?”
Dzieci dzielą się doświadczeniami lub podają przykłady z życia codziennego. Nauczyciel zapisuje je na tablicy.

Nauczyciel kontynuuje rozmowę:
„Każde dziecko w Polsce ma swoje prawa, a Rzecznik Praw Dziecka pomaga je chronić.”
Pytania do dzieci:

- Czy ktoś z Was kiedyś czuł, że dzieje się coś, co jest nie w porządku?
- Czy ktoś musiał pomóc w sytuacji, która była trudna lub niebezpieczna?

Nauczyciel tłumaczy w prostych słowach:

- „Rzecznik Praw Dziecka to dorosły, który pomaga dzieciom, gdy czują się zagrożone, niesprawiedliwie traktowane albo ktoś łamie ich prawa. Nie zgłasza się do niego każdej drobnej kłótni, np. o zabawkę czy miejsce w kolejce, ale poważne sytuacje już tak.”
- „W każdej sytuacji, która jest dla Ciebie trudna lub budzi strach, możesz poprosić o pomoc rodzica, nauczyciela, wychowawcę, pedagog lub dyrekcję. A jeśli nie wiesz, do kogo się zwrócić w poważnej sprawie, możesz zadzwonić na numer telefonu zaufania dla dzieci: 800121212. Tam zawsze ktoś Cię wysłucha i doradzi.”

Nauczyciel mówi:
„Pamiętajcie więc, że w Polsce dzieci mogą w każdej chwili otrzymać pomoc, jeśli ktoś łamie ich prawa albo jeśli czują się zagrożone lub smutne. Są specjalne miejsca, gdzie możecie porozmawiać z dorosłymi, którzy wysłuchają Was i pomogą.
Jednym z takich miejsc jest wspomniany przed chwilą **Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka**. Telefon działa 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu, jest **bezpłatny**, **anonimowy** i **całkowicie dyskretny**. Oznacza to, że nie musisz podawać swojego imienia ani innych danych, a rozmowa pozostaje tajemnicą.
Jeżeli wolisz pisać zamiast rozmawiać, możesz skorzystać z **czatu online**, który działa pod adresem czat.brpd.gov.pl. Czat działa dokładnie tak samo, czyli anonimowo, bezpłatnie i bez konieczności logowania.
Nie musisz dzwonić tylko wtedy, gdy czujesz się źle. Możesz też podzielić się radością, sukcesami albo po prostu porozmawiać, gdy chcesz poczuć się bezpiecznie.“

Ministerstwo Edukacji Narodowej
Minister Edukacji
Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych w 2025 r. od Ministra Edukacji Narodowej w ramach konkursu "Młodzi obywatele".

2. Opowieści sytuacyjne - dyskusja (15 min)

Nauczyciel przedstawia kilka scenek:

1. **Poważna sytuacja:** Ktoś ciągle bije lub wyzywa dziecko.
    - Pytania - Co powinno się wtedy zrobić? Kto może pomóc?
2. **Drobny konflikt:** Ktoś nie chce podzielić się kredkami.
    - Pytania - Czy trzeba od razu zgłaszać Rzecznikowi? Jak można rozwiązać konflikt spokojnie?
3. **Sytuacja szkolna:** Dziecko nie może korzystać z placu zabaw, bo starsi uczniowie je blokują.
    - Pytania: Kto może pomóc? Co można zrobić w pierwszej kolejności?

Rozszerzenie prawne i wyjaśnienia dla dzieci:

- Rzecznik Praw Dziecka pomaga w **poważniejszych sprawach**, np. przemocy, dyskryminacji, złym traktowaniu w szkole lub w domu.
- W drobnych sytuacjach warto najpierw rozmawiać z rodzicem, wychowawcą lub pedagogiem.

3. Gra „Rzecznik w akcji” (15 min)

- Dzieci dzielą się na grupy.
- Każda grupa otrzymuje kartę ze scenariuszem sytuacji (kilka poważnych, kilka drobnych).
- Zadanie grupy:
    - Zidentyfikować, czy sprawa jest **poważna** czy **drobna**.
    - Wymyślić, kto może pomóc i jakie kroki podjąć.
- Przykłady scenariuszy:
    - Ktoś bije kolegę na przerwie.
    - Uczeń przychodzi do szkoły z siniakami.
    - Ktoś niszczy Twoje zeszyty.
    - Ktoś zabrał Twój plecak i nie oddaje.
    - Kłótnia o miejsce w kolejce po wodę.
    - Starsi uczniowie nie pozwalają młodszym wejść na boisko.
- Każda grupa przedstawia swoją sytuację i rozwiązanie. Nauczyciel uzupełnia:
    - W poważnych przypadkach warto zgłosić sprawę dorosłemu, a w wyjątkowych sytuacjach, do Rzecznika Praw Dziecka lub zadzwonić na 800121212.
    - W drobnych konfliktach można spróbować rozwiązać problem z pomocą rodzica, wychowawcy, nauczyciela lub pedagoga.

4. Tworzenie klasowego plakatu (10 min)

Temat „**Kiedy potrzebuję pomocy, wiem do kogo się zwrócić”**

- Dzieci wspólnie tworzą plakat, na którym:
    - Rysują różne sytuacje trudne, które mogą się zdarzyć w szkole lub w domu.
    - Obok rysunku dopisują, kto może pomóc (rodzic, wychowawca, pedagog, dyrekcja, Rzecznik Praw Dziecka, numer 800121212).

Ministerstwo Edukacji Narodowej
Minister Edukacji

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych w 2025 r. od Ministra Edukacji Narodowej w ramach konkursu "Młodzi obywatele".

5. Podsumowanie (5 min)

- Nauczyciel podsumowuje:
  - „Nie wszystkie konflikty trzeba zgłaszać do Rzecznika, tylko poważne sytuacje.”
  - „W drobnych sprawach najpierw warto poprosić dorosłego w domu lub w szkole.”
  - „Pamiętajcie, możecie zawsze zadzwonić na 800121212, jeśli coś Was przerasta lub boicie się o siebie lub innych.”
- Krótkie refleksje dzieci:
  - Czego nowego dowiedzieli się o swoich prawach?
  - Jak mogą pomóc innym, jeśli są świadkami problemów?

Ministerstwo Edukacji Narodowej
Minister Edukacji

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych w 2025 r. od Ministra Edukacji Narodowej w ramach konkursu "Młodzi obywatele".

Legalnie Młodzi
PRAWO DLA UCZNIÓW

KARTA PRACY

Mały rzecznik praw dziecka

(WYBÓR ZADAŃ W ZALEŻNOŚCI OD WIEKU DZIECKA)

Imię i nazwisko: _____
Data: _____
Klasa: _____

ZADANIE 1. Moje prawa

Każde dziecko ma swoje prawa, które **pomagają mu być bezpiecznym, kochanym i traktowanym sprawiedliwie**. Połącz prawo z jego znaczeniem (możesz też je przeczytać z nauczycielem):

Moje prawo	Co to znaczy
Prawo do wypowiedzi	Każdy ma prawo być traktowany dobrze, nikt nie może wyśmiewać ani poniżać.
Prawo do bezpieczeństwa	Mam prawo chodzić do szkoły i uczyć się nowych rzeczy.
Prawo do zabawy i odpoczynku	Po nauce mam prawo do relaksu i zabawy z rówieśnikami.
Prawo do nauki	Nikt nie może mnie bić, straszyć ani ranić.
Prawo do miłości i szacunku	Mam prawo powiedzieć, co myślę i co czuję, w sposób spokojny i kulturalny.

ZADANIE 2. Kiedy potrzebuję pomocy

Każdy czasem się boi, martwi albo nie wie, co zrobić. Pomyśl, co możesz zrobić, gdy ktoś nie szanuje Twoich praw. Dokończ zdania (lub narysuj, jeśli wolisz).

Kiedy potrzebuję pomocy:

- Powiem o tym _____.
- Poproszę o pomoc _____.
- Nie będę się bać mówić, ponieważ _____.
- Pomoc to nie wstyd, tylko _____.

Ministerstwo Edukacji Narodowej
Minister Edukacji

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych w 2025 r. od Ministra Edukacji Narodowej w ramach konkursu "Młodzi obywatele".

Legalnie Młodzi
PRAWO DLA UCZNIÓW

ZADANIE 3. Co zrobić w różnych sytuacjach?
Zaznacz (✓), kiedy powiesz o tym dorosłemu.

Sytuacja	Zgłoszę dorosłemu
Kolega nie chce się ze mną bawić, ale potem przepraszamy się wzajemnie i jest dobrze.	
Ktoś przezywa mnie albo bije.	
Ktoś zabrał mój zeszyt lub telefon i nie chce oddać.	
Pokłóciłem się z koleżanką o kredki.	
Ktoś dorosły mówi rzeczy, które mnie straszą lub ranią.	

ZADANIE 4. Zadanie plastyczne
Narysuj **Rzecznika Praw Dziecka**, tak jak go sobie wyobrażasz. Może mieć pelerynę jak superbohater, teczkę z dokumentami, uśmiech, którym daje poczucie bezpieczeństwa.
Pod rysunkiem napisz:
„Rzecznik Praw Dziecka pomaga wtedy, gdy _____."

ZADANIE 5. Zabawa Rzecznik w akcji
Nauczyciel odczytuje krótkie historyjki. Zaznacz, co zrobiłby mały rzecznik, czyli Ty!

Ktoś zabiera młodszemu dziecku zabawkę.
☐ Powiem spokojnie, że tak nie wolno. ☐ Udaję, że nie widzę.
Kolega się boi, że nauczyciel się na niego zezłości.
☐ Pomogę mu porozmawiać z dorosłym. ☐ Śmieję się z niego.
Ktoś mówi przykre rzeczy w Internecie.
☐Powiem o tym rodzicowi lub nauczycielowi. ☐ Odpiszę złośliwie.

ZADANIE 6. Moje postanowienie
Dzisiaj dowiedziałem/am się, że:
_____
_____.
Chcę, żeby w mojej klasie każdy czuł się:
☐ bezpieczny ☐ ważny ☐ szanowany
Podpis: _____.

Ministerstwo Edukacji Narodowej
Minister Edukacji
Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych w 2025 r. od Ministra Edukacji Narodowej w ramach konkursu "Młodzi obywatele".